

Monumentnummer*: 507958

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **21 oktober 1997**
Kadaster deel/nr **82775/50**

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Tubbergen		Tubbergen		Overijssel			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Grotestraat	66			7651 CK	Tubbergen		
Grotestraat	70			7651 CK	Tubbergen		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*		Appartement aanduiding		Grondperceel
Tubbergen		L					4076

*Omschrijving***

Inleiding

De neogotische KERK (St. Pancratius) van Tubbergen is gebouwd in 1896/7 in opdracht van het R.K. kerkbestuur van Tubbergen, naar ontwerp van Alfred Tepe. Constructeurs van de kerk waren de Gebr. Hilbers uit Groenlo.

In 1853 is de bisschoppelijke hiërarchie hersteld met als gevolg een opbloei van de rooms-katholieke kerkelijke kunst. Op 1 december 1869 is in Utrecht het St. Bernulphusgilde opgericht, waarin kunstenaars en bevorderaars (waaronder veel priesters) o.l.v. pastoor Van Heukelum de kerkelijke kunst nieuw leven inbliezen. Zij deden dit naar middeleeuws voorbeeld, m.n. de 13de en 14de eeuwse franse en duitse gotiek vormden een inspiratiebron. Het gilde vormde een tegenhanger van de "Amsterdamse school", geleid door P.J.H. Cuypers en Alberdingk Thijm. De voornaamste kunstenaars van het gilde waren de architect Alfred Tepe (een leerling van P.J.H. Cuypers) en de beeldhouwer Friedrich Wilhelm Mengelberg, beiden in de praktijk geschoold in de bouwhut van de Keulse Domkerk. Zij werkten hecht samen.

Het werk van Tepe vertoont weinig ontwikkeling. De Nederrijnse gotiek en de Westfaalse hallekerken gelden als zijn voornaamste inspiratiebron. Hij ontwierp vrijwel altijd sobere kerken van baksteen met een sober interieur, hij gebruikte geen natuursteen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De toren uit Bentheimer zandsteen dateert uit het begin van de 16de eeuw (rijksmonument. nr.: 35747). HOOFDORGEL, gemaakt in 1881 door M. Maarschalkerweerd uit Utrecht, oorspronkelijk met één klavier en aangehangen pedaal. In 1955 door de fa. Vermeulen uitgebreid met een tweede klavier en vrij pedaal en voorzien van electropneumatische tractuur. KOORORGEL, gemaakt door M. Maarschalkerweerd in 1882 met één klavier en aangehangen pedaal, oorspronkelijk gemaakt voor de R.K. kerk te Rhenoy. Het altaar en de preekstoel zijn het ontwerp van F.W. Mengelberg, de triomfbalk met de calvariegroep dateert uit 1942.

Ook de gebrandschilderde ramen zijn bijzonder. Ze zijn uitgevoerd door vier generaties van de familie Nicolas. De oudste vijf glazen in het priesterkoor dateren uit de bouwtijd van de kerk en zijn vervaardigd door de glazenier Frans Nicolas en zijn zonen François en Charles. De drie glazen achter het altaar verbeelden verschillende taferelen uit het Oude en Nieuwe Testament. Aan weerszijden daarvan bevinden zich twee ramen met afbeeldingen van acht heiligenfiguren. De acht ramen in het schip zijn in 1954 gemaakt door Joep Nicolas (1897-1972) (de zoon van Charles) en beelden de Apocalypse uit. In 1965 zijn ook in het transept nog twee gebrandschilderde ramen van Joep Nicolaas geplaatst, het Mozesraam en het raam van de Bergrede. Deze werden in samenwerking met Joep vervaardigd door zijn neef Joep Nicolas van Ronkenstein (geb. 1933) Susanne Nicolas-Nys, de echtgenote van Joep sr., heeft in het begin van de jaren '60 de 14 bronzen kruiswegstaties ontworpen. In 1972 werd Joep Nicolas gevraagd de nog resterende ramen in de kerk te beglazen. Hij overleed echter vier dagen na zijn bezoek aan Tubbergen in juli 1972.

Daarop werd aan zijn dochter Sylvia O'Neill-Nicolas de opdracht gegeven de laatste tien ramen te ontwerpen. Deze ramen kwamen in 1976 gereed.

Langs de noordgevel van de kerk staan leilinden.

De sacristie aan de achterzijde van de kerk valt binnen de bescherming. De pastorie is voor bescherming van rijkswege van ondergeschikt belang.

Omschrijving

Driebeukige pseudo-basiliek met transept, uitgevoerd in machinale baksteen. Schip en transept onder schilddaken. De zijbeuken zijn even hoog als schip en transept maar hebben iets lagere schilddaken. Alle daken zijn gedekt met leien in maasdekking. Op de nokeinden smeedijzeren versieringen. Aan weerszijden van de 16de eeuwse toren zijn twee kapellen aangebouwd die via een tussenlid verbonden zijn met de kerk. De kapellen zijn afgedekt met schilddaken met leien in maasdekking. Nok- en goothoogte zijn lager dan die van de kerk. De kapellen zijn 2/6de gesloten, die aan de noordzijde heeft twee traveeën, die aan de zuidzijde één.

De ongelede steunberen in de zijgevels markeren de travee-indeling van de kerk. De traveeën worden geleed door twee hoge spitsboogvensters met glas-in-lood en bakstenen traceringen. In de transeptabsiden enkelvoudige spitsboog vensters met glas-in-lood, gescheiden door steunberen. Alle traveeën en de transeptarmen worden bekroond door een dakkapel met luiken onder een schilddak. Het koor is 3/8ste gesloten en omrand door straalkapellen.

De onderdorpels van de vensters liggen allen op dezelfde hoogte en vallen samen met een rondom lopende waterlijst. Door dit horizontale element krijgt de kerk een sokkel. Mede door de robuuste toren is de verticale werking van de neogotische kerk in zijn volle omvang minimaal.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De sacristie staat tussen de kerk en de pastorie en is met beide verbonden via een plat afgedekt tussenlid. De sacristie heeft een rechthoekig grondplan onder een steil schilddak met leien en pironnen op de nok. De spitsboogvensters zijn bezet met glas-in-loodramen en uitgevoerd met een bakstenen tracering. In het dakschild aan de voorzijde een kleine dakkapel als op het dak van de kerk.

Het interieur van de kerk verkeert in originele staat. Het schip is twee traveeën lang, koor en transeptarmen zijn geaccentueerd door samengestelde gewelven. Verder eenvoudige kruisgewelven. De originele meubilering van de kerk, waaronder de houten banken, is nog aanwezig. Bijzondere aandacht verdienen de gebrandschilderde ramen van de familie Nicolas, en de preekstoel en het altaar, zeer fraai uitgevoerd naar een ontwerp van F.W. Mengelberg. Het interieur van de sacristie is eveneens uitgevoerd met samengestelde gewelven.

Waardering

Rooms Katholieke kerk St. Pancratius van cultuur-, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang:

- vanwege de exemplarische kwaliteit van de kerk voor produktie en gedachtengoed van het St. Bernulphusgilde.
- als Gesamtkunstwerk waarin op ingehouden wijze de bestaande toren, de kerk en het interieur geïntegreerd zijn.
- vanwege de ligging aan het Raadhuisplein, in het oude centrum van Tubbergen.
- vanwege de gaafheid van de kerk, zowel exterieur als interieur, daarbij ingebrepen stoffering en meubilering.
- vanwege de zeldzaamheid van "totaalprodukten" van het St. Bernulphusgilde.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk